

Muuta meille! –hanke

Kirsi Hakkarainen

Sisältö

1. Maallemuutto	3
2. Hankkeen tarkoitus ja tavoitteet	3
2.1. Tutkimuksen aineistot ja toteutus	4
3. Raahen seutukunta	5
3.1. Väestönkehitys Raahen seutukunnassa	5
3.2. Pendelöinti	6
4. Esikyselyn tulokset	7
4.1. Vastaajien taustaa	7
4.2. Raahen seutukunta työssäkäyntialueena	8
4.3. Raahen seutukunta mahdollisena asuinalueena	9
5. Haastatteluiden tulokset	13
5.1. Raahen seutukunta haastateltujen työssäkäyntialueena	13
5.2. Raahen seutukunta haastateltujen mahdollisena asuinalueena	13
5.3. Muuton esteet ja niiden poistaminen	16
5.3.1. Seutukunnan imago	16
5.3.2. Markkinointi ja mainostaminen	18
5.3.3. Tonttitarjonta	18
6. Toimenpide-ehdotukset pendelöijien muuton esteiden poistamiseksi	19
7. Yhteenveto	21
8. Lopuksi	23
Lähteet	
Liitteet	

1. Maallemuutto

Maallemuuton ja maaseutuasumisen edistäminen on viime vuosina saanut kasvavaa huomiota osakseen eri puolilla Suomea. Maallemuuton volyymit ovat merkittäviä, sillä Tilastokeskuksen mukaan maallemuuttajia on viime aikoina ollut vuosittain 80 000-90 000, jos maaseuduksi lasketaan myös taajaan asutut kunnat. Tästä joukosta n. 2/3 on nimenomaan kaupunkimaisista kunnista poismuuttaneita. Valtakunnallisessa kylätoimintaohjelmassa (Voimaa kuin pienessä kylässä! 2003) todetaan vastaavasti tehtyihin tutkimuksiin viitaten, että pääkaupunkiseudulla noin 7 % ja muissa suurehkoissa kaupungeissa noin 9 % asukkaista olisi valmis harkitsemaan vakavasti maaseudulle muuttamista, mikäli heidän kokemansa sosiaaliset ja taloudelliset esteet saataisiin poistetuksi.

Maallemuuttajat voidaan jakaa kolmeen pääryhmään. Ensimmäinen ryhmä koostuu työssäkävivistä lapsiperheistä, jotka etsivät turvallista ja rauhallista lasten kasvuympäristöä keskusten läheiseltä maaseudulta eli pendelietäisyydeltä. Toinen ryhmä muodostuu sotien jälkeen syntyneistä suurista ikäluokista, jotka haluavat hakeutua juurilleen eläkevuosikseen. Heillä on usein kotiseudullaan loma-asunto kakkosasuntona. Kolmas, suhteellisen marginaalinen ryhmä ovat ideologisten syiden ja henkilökohtaisten arvojensa vuoksi maalle muuttavat ”elämäntapamuuttajat” (esim. Nivalainen 2002; Leinamo 2003).

Maaseutuasumisen edistäminen on mukana monissa ohjelmissa ja strategioissa. Sekä Maaseutupoliittisessa kokonaisohjelmassa vuosille 2001-2004 (Ihmisten maaseutu – tahdon maaseutupolitiikka 2000) että Valtakunnallisessa kylätoimintaohjelmassa vuosille 2003-2007 korostetaan maallemuuton ja maaseutuasumisen edistämistä ja nuorten huomioimista uusien asukkaiden houkuttelemisessa. Esimerkiksi Maallemuutto.infon verkkopalvelun sivuille on koostettu maakunnittain paljon oleellista tietoa, jota ruuhka-Suomesta maalle muuttava tarvitsee. Tietoa on sekä valtakunnallisella että maakunnallisella tasolla (www.maallemuutto.info).

2. Hankkeen tarkoitus ja tavoitteet

Raahen seutukunnassa on panostettu voimakkaasti maaseudun kehittämiseen. Seutukunnan toimesta on perustettu MTT:n Pohjois-Pohjanmaan tutkimusasemalta koordinoitava maaseudun

osaamisverkosto Oras, jonka yhteydessä toimii niin ikään seutukunnan osittain rahoittama maaseutuprofessori. Käsillä oleva hanke perustuu Raahen aluekeskusohjelman maaseutua koskeviin tavoitteisiin. Tämän hankkeen tavoitteena on selvittää Raahen seutukunnan alueelle muualta pendelöivien, eli asunnon ja työpaikan välistä pitkäkööä työmatkaa kulkevien, muuttopotentiaalia ja muuton esteitä. Hankkeen kohderyhmänä ovat ne n. 200-400 henkilöä perheineen, jotka käyvät töissä Raahen seutukunnan alueella arkipäivisin, mutta asuvat jossain muualla.

Hankkeella on kaksi päätehtävää:

- 1) *Selvitetään, miten suuri osa Raahen seutukunnan alueelle pendelöivistä on harkinnut tai valmis harkitsemaan muuttoja johonkin alueen kuntaan (kyselytutkimus).* Keskeisiä kysymyksiä ovat esimerkiksi: Millaisesta asumismuodosta potentiaaliset muuttajat ovat ensisijaisesti kiinnostuneita? Millaiset yksilöt/perheet ovat potentiaalisimpia muuttajia ja samalla tärkeimpiä kohteita aktiiviselle markkinoinnille?
- 2) *Selvitetään, mitkä ovat muuton veto- ja työntötekijät sekä esteet ja millaisia toimenpiteitä kohdekunnilta ja muilta tahoilta edellytetään myönteisen muuttopäätöksen aikaansaamiseksi (haastattelututkimus).* Keskeisiä kysymyksiä ovat esimerkiksi: Liittyvätkö muuton esteet asenteisiin (esim. alueen imagon ja alueidentiteetin merkitys, etäisyystekijät, maaseudun ja kaupungin suhde, oletukset palvelutarjonnasta) vai konkreettisiin tekijöihin (esim. puolison työpaikka, sopivan asunnon puute, tonttitarjonta, päivähoito, sukulaiset/ystävät)?

Hankkeen avulla pyritään siis edistämään Raahen seutukunnan väestönkehitystä ja elinvoimaisuutta. Tuloksia käytetään mm. aluekeskusohjelman toteuttamisen tukena. Hankkeen kokonaisrahoitus oli 13 800 euroa, josta Nouseva rannikkoseutu ry:n osuus 90 %.

2.1. Tutkimuksen aineistot ja toteutus

Hankkeen alkuvaiheessa on perehdytty muualla Suomessa meneillään oleviin maallemuuttohankkeisiin sekä alalta tehtyihin tutkimuksiin. Varsinainen tutkimusaineisto muodostuu kysely- ja haastattelututkimuksista, joiden avulla etsitään vastauksia tutkimustehtävissä esitettyihin kysymyksiin. Aineisto on kerätty seuraavasti:

- 1) Kysely Raahen seutukunnan alueelle muualta pendelöiville. Kohteena olivat kaikki alueelle pendelöivät henkilöt, joista kyselyyn vastasi 103 henkilöä. Internetissä ja kirjallisella kyselylomakkeella toteutettu kysely muodosti hankkeelle perusaineiston, jonka avulla muodostui kokonaiskuva muuttopotentialista.
- 2) Haastattelut niille kyselyyn vastanneille henkilöille, jotka suostuivat jatko haastatteluun. Kaikista vastaajista 15 antoi luvan haastatteluun. Heistä 12 tavoitettiin ja kyseisille henkilöille tehtiin puolistrukturoitu haastattelu puhelimitse. Haastatteluita tehtiin henkilöille, joille muutto seutukuntaan olisi mahdollinen, henkilöille joille muutto ei ole mahdollinen, sekä sellaisille henkilöille, jotka eivät osanneet sanoa muuton mahdollisuudesta. Haastattelujen yhteydessä selvitettiin tapauskohtaisesti muuton esteet ja niitä poistavat toimenpiteet.

3. Raahen seutukunta

3.1. Väestönkehitys Raahen seutukunnassa

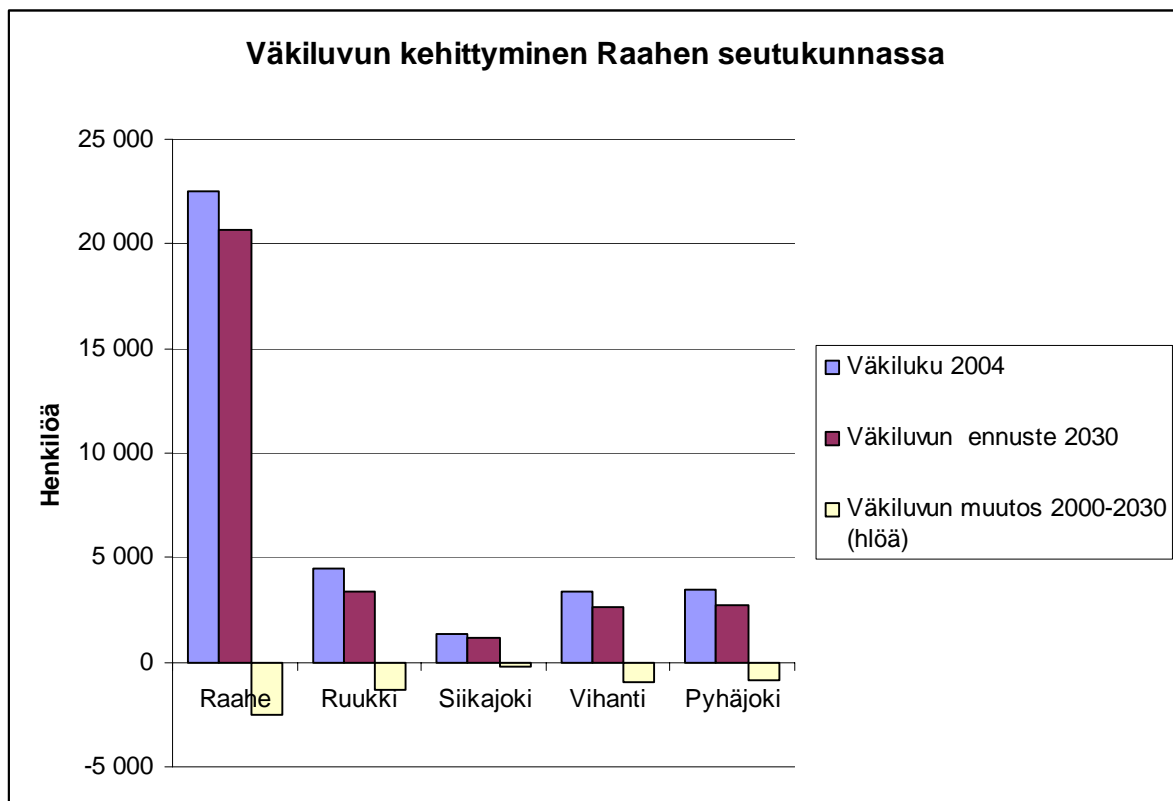
Raahen seutukunta koostuu Raahen, Ruukin, Siikajoen, Pyhäjoen ja Vihannin kunnista. Väkiluvut kunnissa 31.12.2004 olivat seuraavat: Raahe 22 527 (Raahe ja Pattijoki), Ruukki 4487, Siikajoki 1343, Pyhäjoki 3502 ja Vihanti 3380. (Kuntaliitto: <http://hosted.kuntaliitto.fi/skriptit/tilastot/kuntakortti2.asp>). Tilastokeskuksen mukaiset väkiluvun ennusteet vuodelle 2030 ja väkiluvun muutos vuosina 2000-2030 kunnissa näkyvät Taulukossa 1 ja Kaaviossa 1. Prosentteina vähennykset seutukunnan kunnissa ovat seuraavat: Raahe (mukana ei ole Pattijokea!) -12,6 %, Ruukki -27,5 %, Siikajoki -16,9 %, Pattijoki -5,6 %, Pyhäjoki -23,7 %) ja Vihanti -26,7 %). *Koko seutukunnan yhteinen väkiluku* oli vuonna 2002 35 770 asukasta. *Seutukunnan väkilukuennuste* vuodelle 2030 on 30 612 asukasta. Väkiluvun muutos vuodesta 2002 vuoteen 2030 olisi siis -5158 henkilöä. (Kuntapuntari 2001: 5). (Taulukko 1, Kaavio 1). Kuntaliiton tilastot eivät poikkea kovinkaan paljoa Tilastokeskuksen antamista väkiluvun ennusteista, joskin ne ovat hieman positiivisemmat. Kuntaliiton mukaan väestöennuste seutukunnan kuntiin vuodelle 2030 on seuraava: Raahe 20318, Ruukki 4120, Siikajoki 1167, Pyhäjoki 2936 ja Vihanti 2751.

Väkiluvun muutos 2000-2030
(hlöä)

Väkiluku 2004 Väkiluvun ennuste 2030

Raahе	22 527	20 671	-2500
Ruukki	4487	3364	-1275
Siikajoki	1343	1182	-240
Vihanti	3380	2635	-960
Pyhäjoki	3502	2760	-857

Taulukko 1. Väkiluku vuonna 2004 ja sen kehittyminen ennusteiden mukaan Raahen seutukunnassa vuosina 2000-2030.

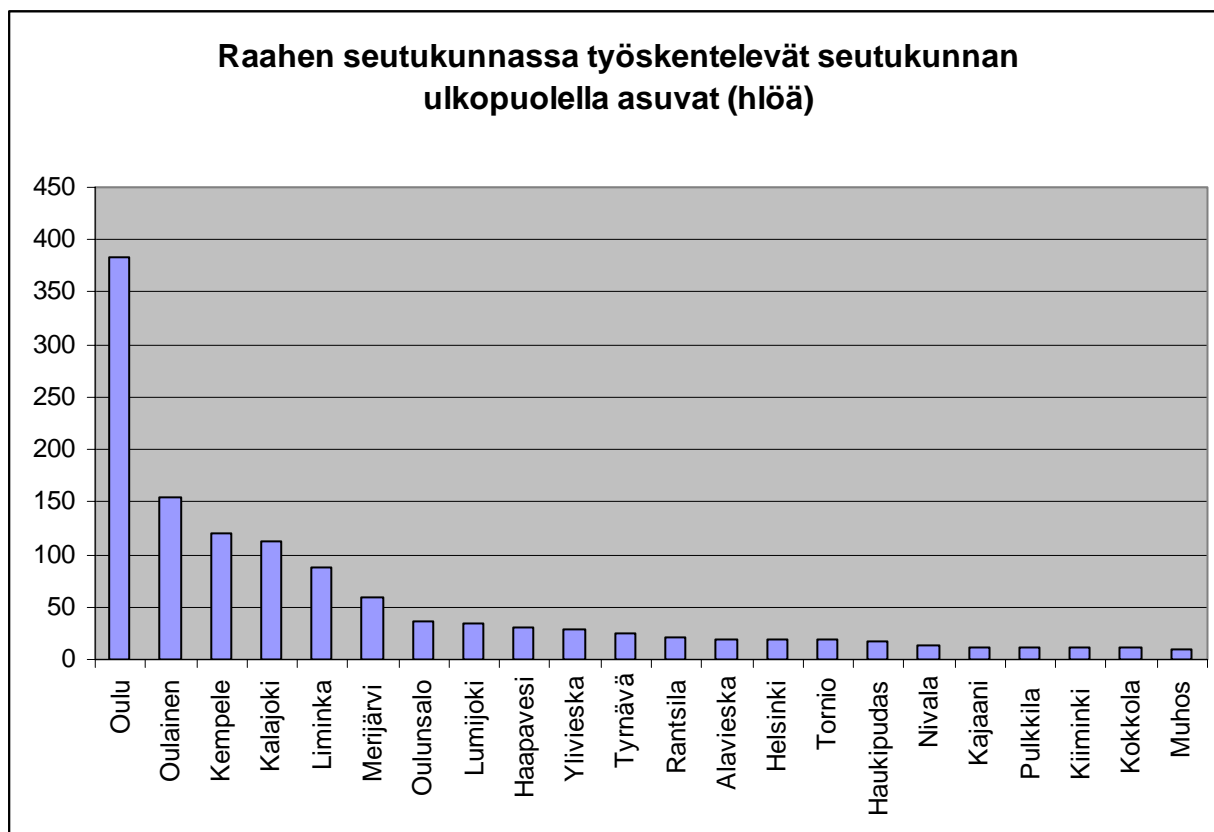

Kaavio 1. Väkiluku vuonna 2004 ja sen kehittyminen Raahen seutukunnassa vuosina 2000-2030 kaavion avulla esitettyinä

3.2. Pendelöinti

Työpaikkaomavaraisuus eli kunnassa sijaitsevien työpaikkojen suhde alueella asuvaan työlliseen työvoimaan vaihteli vuonna 2003 seutukunnan kunnissa Raahen 115 % ja Lumijoen noin 60 % välillä (Tilastokeskus). Raahea lukuun ottamatta kuntien nettopendelöinti (sisäänpendelöinnin ja ulospendelöinnin erotus) on negatiivinen, eli Raahen kaupungissa on työpaikkoja enemmän kuin työllisiä. Oulun seudun kunnissa työpaikkaomavaraisuus on Raahen seutukuntaa huonompi, mikä tarkoittaa sitä, että Oulussa käy töissä suuri joukko lähikuntien asukkaita. (Nouseva rannikkoseutu ry:n kehittämisohjelma 2007-2013).

Oulusta kävi Raahen seutukunnassa vuoden 2002 tilastotietojen mukaan töissä 384 henkilöä, joista enemmistö yhteiskunnallisten palveluiden ja teollisuuden aloilta. Oulaisten vastaava luku oli 154, joskin Oulaisista työssäkävivistä noin puolet työskenteli teollisuuden parissa. Seuraavaksi eniten pendelöijiiä Raahen seutukuntaan tuli Kempeleestä (120 henkilöä) ja Kalajoelta (112 henkilöä). Kalajoen työntekijöistä enemmistö sijoittui teollisuuden toimialojen piiriin, kun taas Kempeleestä enemmistö oli yhteiskunnallisten palveluiden aloilla. (Tilastokeskus). (Kaavio 2).

Kaavio 2. Raahen seutukunnassa työskentelevät henkilöt jotka asuvat seutukunnan ulkopuolella. Taulukkoon on otettu kaikki kunnat, joista Raahen seutukunnassa työssäkäyviä löytyy yli 10 henkilöä

4. Esikyselyn tulokset

4.1. Vastaajien taustaa

Esikyselyn vastanneista hieman yli puolet oli naisia ja kaikkien vastaajien keski-ikä oli 35,6 vuotta. Hieman alle puolet vastaajista oli lapsettomia pariskuntia. Lopuista suurin osa oli 1-3 lapsen perheitä ja mukaan mahtui jokunen suurperhekin. Perheille tyypillistä oli myös perheen alaikäisten lasten korkea määrä, mihin viittaa hyvin selvästi myös vastaajien keski-ikä. Kaiken

kaikkiaan kyseli tavoitti melko nuoria ihmisiä; pääasiassa nuoria lapsettomia pariskuntia tai nuoria lapsiperheitä. (Liite 1).

4.2. Raahen seutukunta työssäkäyntialueena

Suurin osa vastaajista (47 henkilöä) pendelöi työmatkansa Oulusta. Seuraavaksi parhaiten olivat edustettuna Kempele (17 hlöä), Liminka (6 hlöä) ja Oulainen (5 hlöä). Muilta paikkakunnilta työmatkaliikkuja oli vähemmän. Keskimääräinen työmatkaetäisyys jäi kuitenkin selvästi alle sataan kilometriin. Muutaman vastaajan asuinkunnan sijaitseminen Etelä-Suomessa selittyy toistaiseksi voimassa olevalla virkavapaalla. Yli puolet vastaajista (59 henkilöä) työskenteli Raahessa, mikä heijastui myös vastaajien käsityksiin Raahen seutukunnasta. Puhuttaessa koko seutukunnasta mieltä yllättävän moni alueen pelkäsi Raahen kaupungiksi. Seuraavaksi eniten löytyi vastaajien työpaikkoja Ruukista ja Vihannista.

Suurimmassa osassa vastaajien perheitä vain toinen puolisoista työskenteli seutukunnassa. Suurin osa vastaajien puolisoista työskenteli Oulussa tai jossain Raahen seutukunnan naapurikunnista. Kohtalaisen hyvin olivat edustettuna myös Kempele ja Oulainen. Muut työssäkäyntipaikkakunnat saivat vain muutamia mainintoja. Vajaassa kolmanneksessa vastuksista tuli kuitenkin ilmi, että kumpikin puolisoista käy töissä Raahen seutukunnassa. Tällainen tulos on seutukunnan kannalta positiivinen, sillä kummankin puolison työpaikan sijaitseminen Raahen seutukunnan alueella parantaa muuton mahdollisuuksia alueelle. Yhdeksi suurimmaksi esteeksi muutolle nousi vastauksissa usein puolison työpaikan sijainti muualla, joten perheet, joissa kumpikin puolisoista pendelöi seutukunnassa, ovat selvästi potentiaalisempia muuttajia seutukuntaan kuin perheet, joissa vain toinen puolisoista kulkee alueelle työnsä takia.

Vastaajista enemmistö oli työskennellyt seutukunnan alueella suhteellisen lyhyen aikaa; alle vuoden kestäneitä työsuhteita oli peräti 37 kappaletta kaikista vastuksista. Tämä selittää pitkälti määräaikaisten työsuhteiden kohtalaisen korkean määrän ja myös sen, miksi monet muuttoa harkinneista vastaajista olisivat valmiita muuttamaan vasta myöhemmin Raahen seutukuntaan. Mitä kauemmin vastaaja on työskennellyt seutukunnassa sitä enemmän hän on voinut harkita mahdollisen muuton positiivisia ja negatiivisia vaikutuksia omalla kohdallaan ja perheensä kohdalla. Useat suhteellisen tuoreessa työsuhteessa olevat henkilöt eivät osanneet vielä sanoa,

vastaako nykyinen työsuhde seutukunnassa omaa ihannetyötä ja tullaanko kyseiseen työhön jäämään pidemmäksi aikaa. Näin ollen myös muuttopäätöksen suhteen oltiin melko varovaisia.

66 vastaajalla oli vakituinen työsuhde. Noin kolmasosalla vastaajista oli työsuhde määräaikainen, mikä heijastui selvästi muuttoaikeisiin muuttohaluttomuutena, sillä harva vastaajista olisi ollut valmis muuttamaan asumispaikkaansa määräaikaisen työn takia.

Suurimmalla osalla vastaajista työsuhde oli kuitenkin kokoaikainen, minkä voi nähdä positiivisena asiana seutukunnan kannalta siinä mielessä, että kokoaikaisessa työssä työhön kulkeminen käy helposti raskaammaksi kuin osa-aikaisessa, vie enemmän aikaa ja etätyön mahdollisuudet saattavat olla myös heikommat.

Selvästi enemmistö vastaajista joutui pendelöimään seutukuntaan päivittäin, muutama vastaaja jopa 7 päivänä viikossa. Pieni osa vastaajista kulkee satunnaisemmin seutukuntaan; osa etätyömahdollisuuden vuoksi, osa taas osa-aikatyön takia. Säännöllinen kulkeminen työpaikan ja kodin väliä lisänee muuttohalukkuutta työpaikkakunnalle, ainakin pitkällä tähtäimellä.

Etätyötä pystyi hyödyntämään työssään noin kolmasosa vastaajista. Kuitenkin lähes puolelle vastaajista etätyö ei ollut työn luonteen vuoksi mahdollista ja noin neljännes ei hyödyntänyt etätyön mahdollisuutta jostain muusta syystä. Potentiaalisempia muuttajia ovat sellaiset henkilöt, joilla ei ole mahdollisuutta jakaa töitä työpaikan ja kodin välillä. Heidän tapauksessaan täytyy kuitenkin ottaa huomioon mahdollisen puolison etätyön mahdollisuus ja mahdollisten lasten tilanne, jos muutto Raahen seutukuntaan nähdään hyvänä vaihtoehtona.

4.3. Raahen seutukunta mahdollisena asuinalueena

Raahen seutukunta nähtiin vastaajien keskuudessa suhteellisen potentiaalisena asuinalueena. Noin kolmasosa vastaajista piti nimittäin muuttoa Raahen seutukuntaan mahdollisena joko lähitulevaisuudessa tai muutaman vuoden kuluttua. Noin puolet vastaajista ei pitänyt muuttoa mahdollisena minään ajankohtana, lähinnä puolison työtilanteen, lasten tilanteen tai oman työn määräaikaisuuden vuoksi. Osaa vastaajista ei Raahen seutukunta asuinalueena houkuttanut palvelutarjonnan, sosiaalisten suhteiden tai alueen imagon vuoksi, vaikka muutto olisikin ollut perheelle mahdollinen. Osa vastaajista ei osannut sanoa muuton mahdollisuudesta, lähinnä oman

työsuhteen määräaikaaisuuden tai puolison työtilanteen vuoksi. Muuttoon kannustavana tekijänä vastaajat näkivät työmatkan pituuden, jonka takia useampi vastaaja asuisi mielellään työpaikkakunnallaan. Tällä tavalla säästyisi vastaajien mukaan aikaa ja rahaa. Oulun ja Raahen välille toivoivat muutamat vastaajat lisää julkisen liikenteen vuoroja, jolloin riippuvuus omasta autosta vähenisi.

Selvästi suurimmaksi esteeksi muutolle Raahen seutukuntaan nousi puolison työ- tai opiskelupaikan sijaitseminen muualla. Osa vastaajista sanoi puolison työn luonteen vaativan työpaikkakunnalla asumista, osa taas mainitsi, ettei puolisolle ole ollenkaan tarjolla oman alan töitä seutukunnassa. Vain yksi vastaaja mainitsi, että olisi valmis muuttamaan seutukuntaan siksi, että puolisokin työskentelee siellä. (Kaavio 3).

”Puolison työ Oulussa ovat este muutolle, kimpakyydit toimivat erinomaisesti Raahen päin.”

Toiseksi suurimmiksi syiksi nousivat perhesuhteisiin ja ystäväpiiriin liittyvät asiat. Useampi vastaaja mainitsi lasten haluttomuuden muuttaa pois nykyiseltä kotipaikkakunnaltaan, osa vastaajista halusi puolestaan olla lähellä vanhempiaan, muita sukulaisiaan tai ystäviään. Tärkeänä viihtyvyyden kriteerinä pidettiin tiiviin sosiaalisen verkon olemassaoloa kotipaikkakunnalla. Työpaikan ja kodin sijaintia samalla paikkakunnalla ei yleensä nähty niin tärkeänä kuin sukulaisten ja ystävien asumista samalla paikkakunnalla oman perheen kanssa. (Kaavio 3).

”Ei käytännössä lainkaan ystäväpiiriä Raahen alueella.”

”Seutukunnan alueella on vain työ, ei mitään muuta henkilökohtaisia intressejä, esim. sukua, ystäviä ---. En halua muuttaa seutukunnan alueelle tulevaisuudessakaan vaikka mitään varsinaisia esteitä muuttamiselle ei olisikaan. Minulle työpaikka on se, jota voi muuttaa kun kulkeminen kyllästyttää. Suurempi osa elämästä kuitenkin on jotain muuta kuin työtä.”

Asumiseen liittyvät asiat saivat yhtä paljon kannatusta muuttoon vaikuttavina tekijöinä perhesuhteisiin liittyvien asioiden lisäksi. Suurin osa vastaajista mainitsi tällöin omistusasunnon tai maatilain sijainnin muualla tekevän muuttamisen seutukuntaan mahdottomaksi. Oman kodin myyminen nähtiin usein liian suurena rasitteena, eikä muutama vastaaja olisi ollut missään tilanteessa valmis luopumaan itse rakentamastaan talosta. Joillakin asuminen maatilalla liittyi ilmeisesti myös elinkeinon harjoittamiseen, jolloin asumiseen liittyi myös taloudellinen tekijä

perheen kannalta. Toisaalta seutukunnan asuntojen suhteellisen halpa hintataso mainittiin muuttoa edistävänä tekijänä. (Kaavio 3).

”Meillä on maatila. Ei muuttomahdollisuutta eikä tarvetta.”

”Seutukunnassa houkuttelevat halvemmat asunnot, mutta puolisolle ei ole töitä Raahessa niin muutto on vain ajatus jossain tulevaisuudessa.”

Seuraavaksi tärkeimpänä esteenä muutolle nähtiin omaan työhön tai opiskeluun liittyvät asiat. Suurin osa tämän syyn maininneista vastaajista oli haluttomia muuttamaan seutukuntaan määräaikaisen työsuhteen perässä; moni olisi valmis muuttamaan jos työsuhde vakinaistettaisiin. (Kaavio 3).

”Koska työni on määräaikainen ei ole käynyt mielessä, että olisi järkevää muuttaa sille seudulle.”

”Vuodenkaan pituisen työsuhteen vuoksi en jättäisi hyvää ja edullista asuntoa Oulusta. Jos saisin vakituisen työpaikan, muuttaisin heti.”

Seuraavaksi suurimmaksi esteeksi muutolle nousi Raahen seutukunnan negatiivinen imago verrattuna seutukuntaa ympäröivien kuntien maineeseen. Myös ihmisten (kielteiset) asenteet seutukuntaa kohtaan laskettiin kuuluvaksi tähän ryhmään. Moitteita saivat mm. hidas ja jäykkä päätöksentekojärjestelmä, kuntakeskusten hoitamattomuus sekä ”nurkkakuntaisuus” (ihmisiin on vaikea tutustua). Erityisesti Raaheta pidettiin rauhattomana alueena, jota on vaivannut (ainakin aiemmin) huumeongelma. (Kaavio 3).

”Raahen kaupungin ”negatiivinen imago”. Varsinkin kaikki säästötoimet, kaikesta säästetään. Miten siinä voi kuvitella että saa laadukasta palvelua esim. päivähoitossa ja koulussa. Lehdistön kirjoittelu luo edelleenkin pessimististä ilmapiiriä. Kuka sellaiseen haluaa muuttaa jos on parempaakin tai asuu paremmassa? Raahen kaupungilta puuttuu positiivisen tekemisen meininki, joka sai tuplavaihteen kuntaliitoksesta.”

”Raahen seutu ei asuinalueena miellytä/kiinnosta eikä sinne ole mitään siteitä työn lisäksi.”

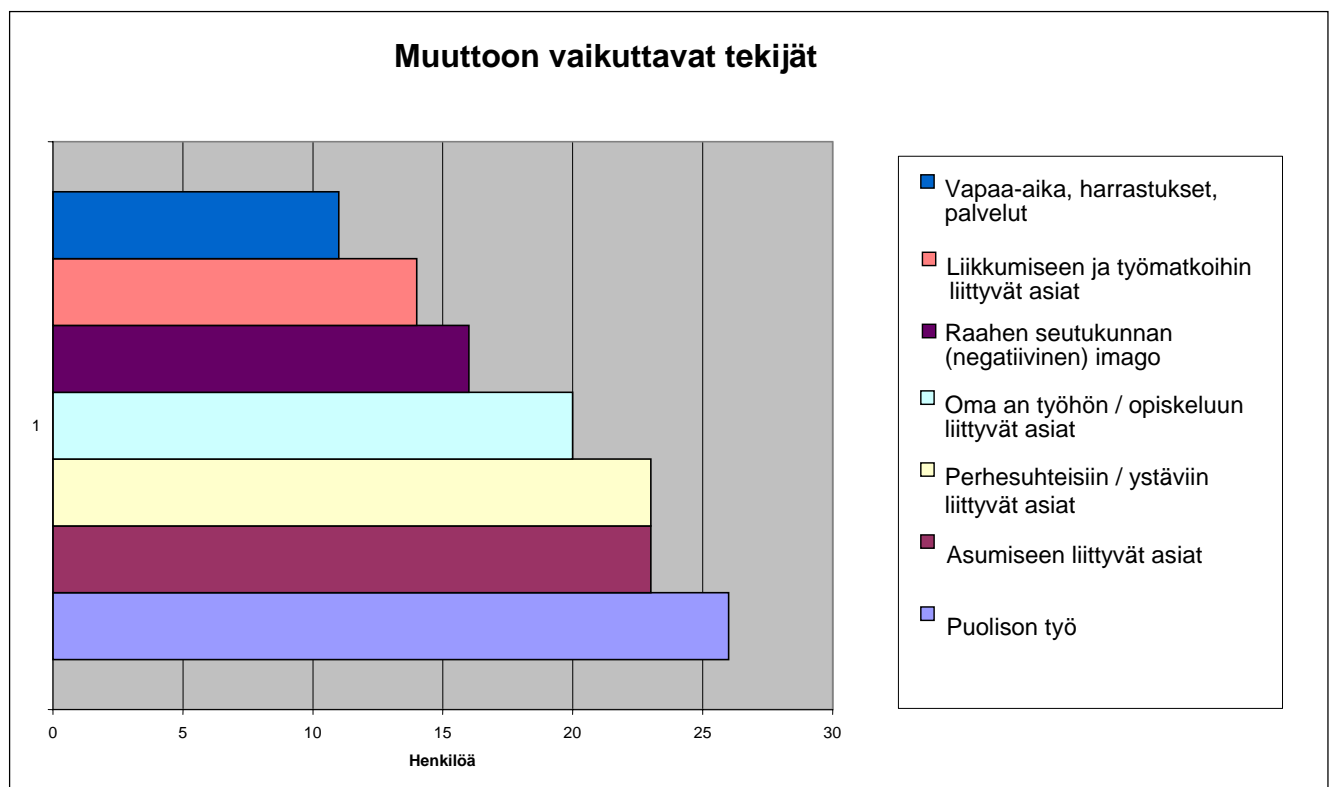
Mainintoja saivat myös liikkumiseen ja työmatkoihin liittyvät asiat. Tällöin vastaajat mainitsivat yleensä työmatkaan käytetyn ajan ja kustannusten puoltavan seutukuntaan muuttamista. Toisaalta parempia julkisen liikenteen vuoroja seutukunnasta ympäristökuntiin kaivattiin. Muutto Raahen seutukuntaan tarkoittaisiin monille vastaajista sitä, että puoliso joutuisi

kulkemaan työnsä perässä, eivätkä kaikki vastaajat nähneet riippuvuutta oman auton käytöstä hyvänä asiana. (Kaavio 3).

”Työmatkojen ajansäästö olisi yksi hyvä syy muuttaa.”

Muutamia mainintoja saivat myös seutukunnan riittämättömät vapaa-ajan- ja harrastusmahdollisuudet sekä palvelutarjonta. Useampi vastaajista vertasi seutukunnan palvelu- ja vapaa-ajanmahdollisuuksien tasoa Oulun tarjontaan, joka nähtiin selvästi runsaampana ja monipuolisempänä. (Kaavio 3).

”Palvelutaso riittämätön - kauppojen tarjonta suppea, kahvioita ei juuri ole ja jos on, eivät ole auki esim. sunnuntaisin.”

Kaavio 3. Raahen seutukuntaan suuntautuvaan muuttopäätökseen vaikuttavat asiat kyselyyn vastanneilla. Tekijät voivat vaikuttaa muuton harkintaan positiivisesti tai negatiivisesti. Tarkemmin vaikuttavia tekijöitä on selitetty tekstissä.

5. Haastatteluiden tulokset

5.1. Raahen seutukunta haastateltujen työssäkäyntialueena

Haastateltavista puolet oli naisia ja puolet miehiä. Heistä yksi oli muuttanut seutukuntaan työn perässä, muut haastateltavissa olivat pääasiassa Oulusta ja sen naapurikunnista ja pendelöivät Raahen, Ruukkiin tai Vihantiin. Joissakin vastauksissa oli havaittavissa se, että enemmistö haastateltavista pendelöi Raahen tai Ruukkiin. Tällöin kokemukset ja ajatukset muista kunnista olivat jääneet vähäisemmiksi. Viidelle vastaajista muutto seutukuntaan olisi mahdollinen, neljälle muutto ei ollut mahdollinen ja kaksi vastaajista ei osannut sanoa muuton mahdollisuuksista. Vastaajista selvä enemmistö oli korkeakoulutettuja ja suurimmalla osalla työsuhte oli vakituinen ja kokoaikainen.

Muuttoon positiivisesti suhtautuneille vastaajille muutto olisi mahdollinen vasta keskimäärin kahden vuoden kuluttua haastattelusta, lähinnä puolison opiskelu- tai työtilanteen sekä sopivan asunnon tai tontin löytymisen takia. Yhdellä vastaajista muuttoon vaikuttavat kuntien päivähoidtomahdollisuudet, lisäksi pari vastaajista oli hylännyt ajatuksen muutosta heikon palvelutarjonnan tai tonttitarjonnan takia.

Työmatkaa vastaajilla kertyi keskimäärin 70 kilometriä yhteen suuntaan, joskin yhdellä vastaajista työmatka kasvoi selvästi yli sadan kilometrin. Vain pari vastaajaa koki pitkän työmatkan todella raskaana. Muut olivat tottuneet kymmenien kilometrien päivittäiseen pendelöintiin ja he kokivat työmatkan raskaaksi vain ajoittain. Nykyinen pendelöintimatka nähtiin kuitenkin kaikkien vastaajien keskuudessa maksimimatkana, jota päivittäin oltaisiin valmiita kulkemaan. Useat vastaajat näkivät ainoana muuttoon vaikuttavana tekijänä työpaikan sijainnin seutukunnan alueella tai puolison työtilanteen. Muita mainintoja saivat maaseutumainen asuminen ja juuret seutukunnan alueella.

5.2. Raahen seutukunta haastateltujen mahdollisena asuinalueena

Enemmistö vastaajista oli kiinnostunut omakotitaloasumisesta maaseudulla tai taajama-alueella, mihin Raahen seutukunta pystyy tarjoamaan hyvät puitteet. Parille vastaajista hyvän tontin löytäminen oli edellytys ja ehto mahdolliselle muutolle seutukuntaan, sillä haaveena oli oman talon rakentaminen tai rakennuttaminen. Pari vastaajaa mainitsi etsineensä tontteja internetin

kautta. Siikajoen tonttitarjonta sai kehuja, mutta Raahesta sopivia tontteja ei vastaajien mukaan löytynyt tarpeeksi hyvin.

Verrattaessa omaa seutukuntaa asuinalueena mielikuviin Raahen seutukunnasta asuinalueena mainitsivat jotkut haastateltavat Raahen seutukunnan imagon ja palvelutarjonnan heikentävän halua muuttaa seutukuntaan. Oma asuinkunta nähtiin useimmiten eteenpäin menevänä ja innovatiivisena. Raahen seutukunta sai kehuja hyvistä terveydenhuollon palveluista, mutta muussa palvelutarjonnassa ja kuntien markkinoinnissa on parantamisen varaa haastateltavien mukaan.

”Ei ihmisiä ilmaisilla tai halvoilla tonteilla houkutella, vaan kunnan imago ja palvelut pitää olla kunnossa. Sitten voidaan pitää entiset kuntalaiset ja saada uusia kuntalaisia.”

Potentiaalisista muuton kohteista sai eniten mainintoja Ruukki, jonka maaseutumaisuus, yritysmyönteisyys ja kohtalaisen hyvä sijainti saivat kiitosta. Raahen houkutteli paria vastaajaa työpaikan sijaintikuntana, jolloin muuton tapahtuessa asuinpaikka sijaitsisi mahdollisimman lähellä työpaikkaa. Myös merenrantatontit Raahen alueella kiinnostivat muutamaa vastaajaa. Vajaa puolet vastaajista ei ollut kuitenkaan halukas muuttamaan Raahen tietyille alueille. Mainintoja saivat Ruukin tehtaan lähellä sijaitsevat asuinalueet ja kaupungin keskusta. Syinä olivat lähinnä kaupunkimaisuus ja kerrostaloalueet, sekä mahdolliset saasteet Ruukin tehtailta. Vihantiin, Siikajokeen ja Pyhäjokeen suhtauduttiin melko neutraalisti, mutta haastateltavat eivät pitäneet niitä kovinkaan potentiaalisina asuinkuntina, koska kunnat olivat outoja eikä vastaajilla ollut niistä juurikaan tietoa.

”Mietimme eniten Raahen asunto- ja tonttitarjonnan perusteella, mutta seuraavana oli Pyhäjoki tai Ruukki, Revonlahti. Koettiin Raahen ympäristöä pölyiseksi ja siellä on paljon rikollisuutta ja muuta asukasluvuun verrattuna. Raahen ei ollut ehkä niin miellyttävä asuinkuntana.”

”Minulla on astma, joten suhtauduin jotenkin ennakkoluuloisesti Rautaruukin ympäristöön muuttamiseen. Meillä oli mm. läheltä Rautaruukkia kiikarissa asunto, mutta meitä peloteltiin, että sinne tulee kauheasti päästöjä.”

”En haluaisi muuttaa Raahessa Rautaruukin lähialueille, koska alueella on saastunut maine. En myöskään Ruukin, Vihannin ja Pyhäjoen syrjäisimpiin kolkkiin, koska kiinteistön arvo on niin huono syrjäisillä alueilla.”

Lasten tilanne vaikutti osalla haastateltavista ajatuksiin muutosta. Seutukunnan päivähoitotilanne vaikutti ihan hyvältä, mutta toisaalta ”ainainen säästäminen ja kaikesta supistaminen” nähtiin huolestuttavana ilmiönä päivähoidon ja koulun kannalta. Hoidon ja opetuksen laadun uskottiin herkästi kärsivän vähäisten työntekijämäärien takia. Eräs vastaajista mainitsi lastenhoidon avustusten vaikuttavan omalla kohdallaan selvästi muuttopäätökseen. Hänen mukaansa kuntien pitäisi antaa myös tällä saralla porkkanoita, joilla uusia kuntalaisia voitaisiin houkutella.

”Päivähoito- ja koulutilanne vaikuttavat muuton harkinnassa aika paljon. Muuttoa Raahen estää tällä hetkellä myös se, että siellä puhutaan paljon säästöistä. Kaikkea supistetaan. Käytännössä mitä vähemmän väkeä on niin päivähoidossa se tarkoittaa, että jos joku sairastuu niin siellä on vähemmän väkeä. Samoin koulussa. Se näkyy suoraan siinä annettavassa palvelun tasossa. Raahen kaupungissa viestitetään sitä, että kaikkea supistetaan. Minä en usko että se edistää muuttoa, koska kaikki ajattelevat, että mitä se meinaa oman lapsen ja oman perheen kannalta. Julkisuuteen pitäisi tuoda esille, ettei palvelutaso heikkene. - - Tavallaan se mielikuva on negatiivinen. Tulee sellainen tunne, että rahaa ei ole mihinkään. Tietystihän sitä perheellisenä ajattelee, että mitä se tarkoittaa oman perheen kohdalla.”

Suurin osa vastaajista vaati asuinkunnaltaan tavallisia peruspalveluita (mm. kauppa, posti, pankki, terveystalvelut), liikunta- ja ulkoilumahdollisuuksia. Harrastusten suhteen ei oltu kovin vaativia, sillä vain pari haastateltavaa halusi asuinalueeltaan löytyvän runsaasti erikoismyymälöitä ja valinnanvaraa harrastustarjonnassa. Raahen sai kiitosta hyvistä terveystalveluistaan, mutta muissa kunnissa terveystalvelut olivat joidenkin haastateltavien mielestä liian suppeat. Perus liikuntapalveluita löytyi kohtalaisen hyvin seutukunnan alueelta, joskin Ruukin liikuntapalveluiden hoidosta ja tilasta tulevaisuudessa oltiin huolissaan. Palveluiden perässä oltiin valmiita kulkemaan keskimäärin 10-20 kilometriä (autolla), mutta pari vastaajaa halusi palveluiden löytyvän kävelymatkan päästä. Eräs vastaajista mainitsi kunnan palvelutarjonnan vaikuttavan muuttopäätökseen, mutta se ei ole kuitenkaan ratkaiseva tekijä. Päivittäinen autolla liikkuminen mahdollistaa palveluiden hakemisen kauempaakin ja kaupunkien läheisyydessäkin joudutaan usein liikkumaan palveluiden perässä.

”Terveysthuollon palvelut ovat Oulussa paljon järemmät kuin Raahessa. Raahessa ne ovat paljon innovatiivisemmat kuin Oulussa.”

5.3. Muuton esteet ja niiden poistaminen

5.3.1. Seutukunnan imago

Yksi selkeistä muuton esteistä oli vastaajien mukaan seutukunnan imago. Imagotyöhön panostaminen nähtiin vastaajien keskuudessa tärkeänä muuttoa edistävänä tekijänä. Kuntaimagoon eniten vaikuttavia tekijöitä olivat vastaajien mielestä media (erityisesti lehdistö), oma työ ja omat kokemukset kunnasta, asukkaat (esim. ikärakenne), oma osallistuminen, kuntaan tutustuminen, palvelutarjonta, yrittäjämönteisyys, lapsimönteisyys, johtamiskulttuuri, viihtyisyys ja ympäristöasiat sekä muutosherkkyys (valmius muutoksiin). Kuntaimagoa kohentavia asioita haastateltavien mielestä olivat mm. riittävän palvelutarjonnan ylläpitäminen, satsaaminen kunnan ulkonäköön, myönteinen julkisuus median ja markkinoinnin kautta, verkostoituminen, asukkaiden positiivinen suhtautuminen kuntaan, kunnan johtavien tahojen myönteinen suhtautuminen kunnan tilanteeseen, sekä ”positiivinen tekemisen meininki”.

Haastateltavista suurin osa oli sitä mieltä, että Raahen kaupungin imago oli melko huono ja seutukunnan kunnista heikoimpia. Syynä tähän pitivät haastateltavat muun muassa Raahen taloudellista tilannetta, median antamaa kuvaa kaupungista, Ruukin tehtaan antamaa teollisuuskaupungin leimaa, mielikuvia saastuneesta ja huumeongelmaisesta kaupungista, ihmisten sisäänpäin lämpiävyyttä, hoitamatonta kaupunki-ilmettä (erityisesti keskustassa) ja hidasta päätöksentekoa. Positiivisena Raahessa nähtiin koulutusmahdollisuudet, teollisuuden hankkeet, palvelu- ja työpaikkatarjonta sekä asutuksen keskittyminen.

”Raahen alueelta tulee aika surullinen vaikutelma. Vaikka tätä vanhaa aluetta korostetaan, tätä historiallisuutta, niin se on aika surullisen näköinen. Eikä tämä ole pelkästään minun mielipide, vaan kaikkien meidän vieraiden ja muidenkin, kun se on niin hoitamaton.”

”Raahella on melkeinpä niistä huonoin imago. Paljon kirjoitetaan negatiivista, kaikessa säästetään ja kaikki menee huonosti. Puuttuu sellainen positiivinen tekemisen meininki. Onhan Raahessa paljon hyviä juttuja vaikka yritystoiminnan osalta, kun ne tietää. Esim. nämä metallialan hankkeet ynnä muut.”

”Raahella ollut vuosikymmeniä huumeimago, tapellaan, saastunut Ruukin takia. Viime vuosina imago on parantunut. Ehkä tämä ei liity pelkästään mielikuviin, vaan parannusta on tapahtunut todellisuudessa.”

Ruukin kunnalla oli haastateltavien mielestä paras imago seutukunnan kunnista, vaikka pari haastateltavista näkikin Ruukin jääneen kehityksessä lapsenkenkiin. Ruukkia leimasi voimakkaasti maaseutumaisuus ja yrityspuisto, joka jakoi haastateltavien mielipiteet kahtia: toiset pitivät sitä merkinä kunnan yritteliäisyydestä ja yritysmyönteisyydestä, toiset pitivät yrityspuistoa kunnan varoja syövnä hukkainvestointina. Positiivista kunnalle oli sen sijainti suhteellisen lähellä Oulua. Kuntaa luonnehdittiin myös innovatiiviseksi, lähinnä yritystoimintansa ansiosta.

”Paras imago on Ruukin kunnalla. Tavallaan Ruukista tulee sellainen mielikuva, että se on innovatiivisin näistä, että se on saanut luotua yritystoimintaa ja tällaista. Omissa mielikuvissani sillä on paras imago.”

”Ruukki on maaseutukunta, kunnan alueella ei ole mitään erikoista, se ei erotu muista kaltaisistaan millään tavalla.”

Siikajoki oli useimmille vastaajille jäänyt täysin etäiseksi, sillä haastateltavat eivät olleet ainakaan median kautta saaneet kunnasta tietoa. Siikajokeen liittyvät mielikuvat olivat kuitenkin varsin positiivisia, sillä kuntaan liitettiin ajatuksia maaseutumaisuudesta, luonnosta ja merestä.

”Siikajoki maaseutupaikkakunta, sen mielikuva on syrjäisempi kuin se onkaan. Siikajoesta tulee mieleen meri ja vedelliset elementit sekä luonto, joista tulee myönteisiä mielikuvia.”

”Varsinkin Siikajoki näytti positiiviselta paikalta. Siikajoella ehkä se, että siellä on pieni asukasluku ja suhteellisen puhdas luonto siinä ympärillä.”

Pyhäjoesta ja Vihannista ei Siikajoen tavoin ollut vastaajilla juurikaan tietoja tai kokemuksia, joten suhtautuminen oli yleensä neutraalia. Päälimmäisenä Pyhäjoesta tuli haastateltavilla mieleen maatalous, perunanviljely, idyllisyys ja maaseutumaisuus.

”Siikajoki, Pyhäjoki ja Vihanti ovat sellaisia maalaiskuntia, eivät herätä mitään suuria tunteita”

”Pyhäjoki on maatalouden ja perunanviljelyn myötä noussut esille. Pyhäjoki luo jokena positiivisen mielikuvan”

”Pyhäjoki oli ihan varteenotettava ja hyvältä vaikuttava paikka. Pyhäjoella merikin vaikuttaa varmaan siihen imagoon.”

Vihanti nähtiin puolestaan maaseutumaisena, mutta asukasluvultaan ja palvelutarjonnaltaan kuihtuvana kuntana.

”Vihantia ei tunneta hyvin, se on etäinen. Oulusta katsoen syrjäisempi. Pohjois-Pohjanmaan pikkukuntien (Siikalatvan kunnat) kanssa samassa sarjassa.”

”Vihannista ja Raahesta on ihan myönteisiä mielikuvia. Vihanti huolestuttaa, koska se on niin kuihtuva kunta.”

5.3.2. Markkinointi ja mainostaminen

Haastattelujen mukaan seutukuntaa leimaa voimakkaasti Raahen kaupunki, sen imago ja markkinointi muiden kuntien kustannuksella. Siikajoki, Vihanti, Ruukki ja Pyhäjoki olivat jääneet useille haastateltaville varsin tuntemattomiksi kunniksi, huolimatta siitä, että osa vastaajista työskenteli kyseisissä kunnissa. Työssäkäynti kunnassa lisäsi tietysti jossain määrin kunnan tunnettavuutta, mutta yleisesti ottaen kuntien markkinointi oli jäänyt haastateltaville tuntemattomaksi. Muutamit haastateltavat mainitsivat kuntaan tutustumisen lisänneen kuitenkin positiivisia mielikuvia kunnista, joten kunnan tutuksi tekemisellä ja markkinoinnilla on mahdollista lisätä ihmisten tietämystä kunnista ja tätä kautta madaltaa muuton kynnystä.

5.3.3. Tonttitarjonta

Ongelmat sopivan tontin löytämisessä tulivat esille useissa haastatteluissa. Halukkuutta seutukuntaan muuttoon olisi löytynyt haastateltavien tai heidän tuntemiensa ihmisten keskuudesta, mutta sopivan tontin tai asunnon löytäminen oli muodostunut ongelmaksi. Joillekin vastaajista sopivan tontin löytäminen oli ehto tai ainoa vetovoimainen tekijä Raahen seutukuntaan muuttamiselle. Erityisesti rantatonttien ja kooltaan suhteellisten suurten tonttien puuttumista kritisoiitiin. Vastaajat, jotka olivat tottuneet Oulun seudun palvelutarjontaan, näkivät Oulun alueeseen verrattuna Raahen seutukunnan hyvänä puolena halvemmat tontit, kun taas seutukunnan heikkoudeksi muodostui usein heikompi palvelutarjonta. Tärkeän vetovoimatekijän, tonttitarjonnan, heikkouksia kritisoiitiin seutukunnalle epäedulliseksi.

”Yksi henkilö kyytiporukasta sanoi, että olisi ollut tosissaan Raahesta katselemissa asuntoa, mutta kun mistään hyvältä paikalta ei saa tonttia. Siinäkin lyödään kapuloita rattaisiin, että hyviä alueita ei kaavoiteta, merenrantatontteja tai tällaisia. Kyseinen henkilö oli tämän takia ostanut Limingasta asunnon.”

”Yli 2 vuotta sitten olin valmis muuttamaan kun aloitin työt. En kuitenkaan löytänyt sopivaa tonttia Raahesta, joten muutto jäi.”

6. Toimenpide-ehdotukset pendelöijien muuton esteiden poistamiseksi

Muuttopäätös on aina jokaisen henkilön ja perheen valinta. Kielteiseen muuttopäätökseen liittyy monesti sellaisia tekijöitä, joihin kunnan tai kaupungin on lähes mahdoton vaikuttaa, kuten puolison työtilanne ja lasten tilanne. On kuitenkin joitakin keinoja, joihin Raahen seutukunnan kunnat voivat vaikuttaa muuttajien houkuttelemiseksi alueelle. Näitä ovat muun muassa:

1) Tonttitilanteen parantaminen; jotkut potentiaaliset muuttajat ovat jättäneet muuttamatta seutukuntaan tonttitarjonnan epäkohtien takia. Seutukunta mahdollistaa väljän maaseutumaisen asumisen kuntakeskuksen ulkopuolella ja kuntien kylillä, sekä mahdollisuuden urbaaniin asumiseen ja kuntakeskuksissa sijaitseviin tontteihin. Mahdollisia muuttajia eivät houkuttele syrjäkylien pelloille kaavoitetut pienet tontit vierä vieressä. Tontteja on hyvä sijaita harvemmin asutuilla alueilla, mutta myös ranta-alueiden läheisiä tontteja pitäisi kaavoittaa mahdollisuuksien mukaan enemmän, esimerkiksi meren rantaan ja jokivarteen. Kaukana keskustoista sijaitsevien tonttien kokojen pitää olla tarpeeksi suuria, sillä erittäin harvat haluavat ostaa keskikokoista tai pientä tonttia kaukana keskustasta. Palvelutarjonnan rajallisuudelle ja pitkille välimatkoille täytyy löytyä korvaavuutta jostain, ja tätä voidaan saada nimenomaan hyvällä tonttitarjonnalla. Kerrostaloasumista haluaa erittäin harva muualta muuttava, joten kerrostaloasumista kannattaa suunnata nuorille jo seutukunnan sisällä asuville, esim. opiskelijoille. Potentiaalisille muualta muuttaville voisi kerrostaloasuminen tietysti tarjota väliaikaisen asumisratkaisun sopivaa tonttia tai taloa etsiessä, tai omaa taloa rakennettaessa. Mahdollisimman monipuolinen valikoima tarjoaa potentiaalisille muuttajille tarpeeksi vaihtoehtoja, jotta vaativimmatkin muuttajat löytäisivät omaan elämäntilanteeseensa sopivan vaihtoehdon seutukunnan tontti- ja asuntotarjonnasta.

2) Määräaikaisten työpaikkojen vakinaistaminen, mikä koskettaa useita seutukunnassa pendelöijiiä. Erittäin harvat määräaikaisessa työsuhteessa työskentelevät henkilöt ovat valmiita muuttoon, jos työsuhteen jatkuminen on epävarmaa. Vakituinen työsuhte saattaa nostattaa muuttohalukkuutta, sillä vuosien pendelöinti houkuttaa harvoja.

3) Keskittyminen hyvien peruspalveluiden ylläpitämiseen, joista ei enää supisteta; Raahen seutukunta ei pysty kilpailemaan palveluissa Oulun seudun kanssa. Parasta olisikin keskittyä hyviin peruspalveluihin ja siihen, että ne toimivat eikä niistä supisteta. Monet maaseutumaisiin

kuntiin muuttavat ovat kuitenkin valmiita kulkemaan pidempiäkin matkoja muiden kuin peruspalveluiden perässä, joten kaikkea ei tarvitse löytyä asuinkunnasta. Muuttaessaan muualle kuin keskisuureen tai suureen kaupunkiin he ovat tietoisia siitä, että palvelutarjonta ei ole kovin laaja. Peruspalveluista ei juuri kukaan ole kuitenkaan valmis tinkimään. Erityisesti terveydenhuollon palveluiden saatavuus seutukunnassa on tärkeää monille muuttoä harkitseville, eikä palvelun tasoa pitäisi päästää laskemaan. Niissä kunnissa, joissa tarjontaa on vähemmän, pärjätään tiiviillä yhteistyöllä naapurikuntien kanssa.

4) Imagotyö, alueen positiivinen mainostaminen ja julkisuuskuva mediassa; pitkäjänteinen imagotyö seutukunnan kunnissa on tärkeää kuntaimagon parantamisen kannalta. Tiukassakin taloudellisessa tilanteessa olevat kunnat voivat viestittää asukkailleen ja alueen ulkopuolella asuville ihmisille monenlaisia mielikuvia kunnasta erittäin negatiivisesta yrittävään ja positiiviseen. Seutukunnan yhteistyö mainostamisen ja markkinoinnin suhteen on erittäin tärkeää siksi, että seutukunnassa painottuu Raahen osuus muita kuntia enemmän. Pienemmille kunnille voi pääsy julkisuuteen ja mediaan olla hankalaa, niin alueen sisällä kuin sen ulkopuolellakin. Viiden kunnan muodostaman seutukunnan on helpompi saada julkisuutta ja markkinoida itseään kuin yksittäisten kuntien.

5) Kattavan päivähoito- ja lastenhoitoverkoston ylläpitäminen: hyvien päivähoitopalveluiden löytyminen asuinkunnasta on olennaisen tärkeää useille lapsiperheille. Joissakin perheissä lapsia hoidetaan kotona, mutta useissa kumpikin puoliso käy ansiotyössä ja näin ollen perheillä on tarve ulkopuoliseen hoitoapuun. Perheiden avustaminen ja tukeminen lasten hoidossa saattaa laskea lapsiperheiden muuttokynnystä seutukuntaan.

7. Yhteenveto

Esikyselyn vastauksien perusteella voidaan vastaajista tehdä keskiarvoa vastaava profiili. Tämän mukaan vastaajat ovat painottuneet nuoriin pariskuntiin tai nuoriin lapsiperheisiin, joista yleensä toinen puolisoista työskentelee Raahen seutukunnassa toisen työskennellessä usein Oulussa tai sen naapurikunnissa. Työsuhte on vastaajilla kestänyt usein maksimissaan vain muutaman vuoden ja on joissakin tapauksissa määräaikainen. Muuttopäätöstä Raahen seutukuntaan vaikeuttaa tällöin 1) puolison työpaikan sijaitseminen muualla, 2) muu elämä työtä lukuun ottamatta (sukulaiset, ystävät, harrastukset, lasten hoitopaikat jne.) sijaitsee muualla, 3) oman työn määräaikaisuus tai muu epävarmuus. Lähes kaikilla vastaajista työsuhte oli kuitenkin kokoaikainen, mikä saattaa kannustaa muuttamaan työssäkäyntipaikkakunnalle, sillä mitä enemmän työhön kuluu päivittäin aikaa sitä todennäköisemmin työssäkäyvät ovat haluttomia käyttämään aikaansa työmatkoihin. Kokoaikaisessa työssä etätöiden mahdollisuus saattaa useilla aloilla olla myös heikkoa, joten mahdollisuus muuttoon on suurempi.

Suurimmiksi esteiksi seutukuntaan muuttoon kyselyn perusteella nousivat puolison työ- tai opiskelupaikan sijaitseminen muualla, sukulaisten ja ystävien olemassaolo kotipaikkakunnalla, määräaikainen työsuhte, seutukunnan imago, sekä riittämättömät vapaa-ajan- ja harrastusmahdollisuudet sekä palvelutarjonta. Palvelutarjonnan merkitys muuton esteenä oli kuitenkin selvästi pienempi kuin muiden tekijöiden. Lisäksi useat vastaajat vertasivat seutukunnan palvelu- ja vapaa-ajanmahdollisuuksien tasoa Oulun tarjontaan, joka nähtiin selvästi runsaampana ja monipuolisempana.

Haastatelluista hieman alle puolelle muutto seutukuntaan olisi mahdollista, joskin kukaan vastaajista ei pystynyt harkitsemaan muuttoa ihan lähitulevaisuudessa. Muuttoon vaikuttavia tekijöitä oman ja puolison työtilanteen lisäksi olivat seutukunnan tontti- ja asuntotarjonta, kuntien imago, lapsien ja lastenhoidon tilanne, sekä palveluiden määrä, laatu ja saatavuus. Erityisesti kuntaimagoon panostaminen, sekä mainonnan ja markkinoinnin tehostaminen kunnan tunnettavuuden lisäämiseksi ja kuntaimagon parantamiseksi nähtiin tärkeinä tekijöinä uusien asukkaiden hankkimiseksi.

Selkeinä muuton esteitä poistavina toimenpiteinä näkivät vastaajat niin kyselyssä kuin haastatteluissa tontti- ja asuntotarjonnan parantamisen, määräaikaisten työsuhteiden vakinaistamisen, alueen positiivisen mainostamisen ja markkinoinnin tehostamisen, sekä

kattavan peruspalvelutarjonnan ylläpitämisen, jonka osalta erityistä huomiota kannattaisi kiinnittää terveydenhoito- ja lastenhoitopalveluihin.

Hankkeen tuloksista voidaan havaita, että muuton esteet liittyvät sekä asenteisiin että konkreettisiin tekijöihin. Suurimmiksi syiksi nousivat kuitenkin konkreettiset tekijät, kuten puolison työpaikan sijainti, tonttitarjonta sekä sukulaisten ja ystävien asuminen muualla. Joihinkin kohtiin on kuntien mahdoton vaikuttaa minkäänlaisilla toimenpiteillä, mutta esim. tonttitarjonnan parantamisella saattaa olla positiivinen vaikutus alueen muuttoliikkeeseen.

Asenteisiin liittyvät muuton esteet eivät olleet niinkään etäisyystekijöihin liittyviä, sillä useat vastaajista olivat valmiita kulkemaan toiseen kuntaan esim. erityispalvelujen takia. Kaupungissa asuvista (pääasiassa Oulu) vastaajista osa hylkäsi ajatuksen muutosta Raahen seutukuntaan nimenomaan alueen maaseutumaisuuden takia. Nämä vastaajat halusivat asuinalueeltaan runsasta palvelutarjontaa ja kaupunkimaista elämäntapaa. Maaseutu-kaupunki jaottelussa kunnille oli kuitenkin etu niiden maaseutumainen luonne, sillä useat muuttoa harkitsevat halusivat selvästi rauhallisen ja maaseutumaisen asuinalueen. Oletukset palvelutarjonnasta vaikuttivat joillakin vastaajilla mielikuviin seutukunnasta asuinalueena. Yleensä vastaajilla ei ollut palvelutarjonnasta tietoa, mutta osa heistä saattoi olettaa palvelutarjonnan olevan heikkoa. Raahen nähtiin hyvänä palvelutarjonnan suhteen. Toisaalta monet vastaajista pitivät kattavaa peruspalvelutarjontaa riittävänä ja vain harvat vaativat asuinalueeltaan runsaasti erityispalveluita.

Sen sijaan seutukunnan ja sen yksittäisten kuntien imagoon ja vastaajien mielikuviin liittyvät asiat nousivat joissakin vastauksissa muuton esteiksi. Paikallislehdissä uutisoidut asiat koettiin liian usein kielteisiksi, jolloin myös seutukunnan julkisuuskuva leimautui helposti negatiiviseksi. Joillakin vastaajista oli hyvin neutraali suhtautuminen seutukuntaan, mikä johtui pääasiassa siitä, ettei vastaajilla ollut seutukunnasta juuri minkäänlaista tietoa. Osalla vastaajista oli hyvinkin kielteisiä mielikuvia seutukunnan kunnista. Kuntien imago nähtiin negatiivisena ja kuntiin liitettiin mielikuvia vähäisestä palvelutarjonnasta, rikollisuudesta, heikosta taloudesta, huonosta työtarjonnasta jne. Yleisesti haastateltavien vastauksissa tuli ilmi pelko Ruukin saasteista ja mielikuvia Raahesta teollisuuskaupunkina. Markkinointiin panostaminen nähtiin seutukunnan tunnettavuuden kannalta olennaisena asiana, sillä seutukunta ei vastaajien mukaan ole ollut tarpeeksi esillä mediassa. Muuton mahdollisuutta seutukunnan kuntiin saatettiin epäroidä siitäkin syystä, ettei vastaajilla ollut kunnista tarpeeksi kokemuksia tai tietoa.

8. Lopuksi

Hankkeen tavoitteena oli selvittää liittyvätkö muuton esteet asenteisiin vai konkreettisiin tekijöihin ja löytää keinoja muuton esteiden poistamiseksi. Hankkeen lyhyen keston takia oli vaikeaa, miltei mahdotonta, saada välittömiä tuloksia (uusia muuttajia) seutukunnalle. Muuttaminen on koko perhettä koskettava erittäin henkilökohtainen päätös, jonka toteuttamiseen menee aikaa ja johon vaikuttavat monet niin työllisyyteen, talouteen kuin henkilökohtaiseen elämään ja mielikuviin liittyvät asiat. Muuton esteiden poistamista pohtimalla voidaan kuitenkin miettiä, miten hankkeen tuloksia voidaan hyödyntää kuntatasolla joko konkreettisilla toimenpiteillä tai ajattelutapoja ja kuntaimagoa muuttamalla. Hanke ei ehkä pysty antamaan kattavia vastauksia seutukunnan muuttotappion kääntämiseksi, mutta se pystyy antamaan joitakin ideoita, joilla seutukuntaan pendelöiviä, ja miksei muitakin muuttoa harkitsevia, voidaan houkutella muuttamaan alueelle. Edes muuton esteiden poistaminen tai vähentäminen ei pysty takaamaan muuttovoittoa alueen kuntiin, mutta ilman minkäänlaisia toimenpiteitä tai yrittämistä päädytään ennusteiden mukaisiin väestöennusteisiin vuosien kuluessa.

Jo pelkästään tilastollisista faktoista nähdään selkeästi tarve Muuta meille –hankkeen kaltaisille hankkeille, joissa selvitetään muuttoliikkeeseen liittyviä ilmiöitä, siihen vaikuttavia monia tekijöitä ja mahdollisia ratkaisuja muuttoliikkeen edistämiseksi. Raahen seutukunnan on mahdotonta olettaa, että se kykenisi kilpailemaan Oulun ja sen ympäristökuntien kanssa esimerkiksi palvelutarjonnassa. Tämän takia seutukunnan tulisikin yrittää hankkia uusia asukkaita ja pitää vanhat asukkaansa keskittymällä omiin vahvuuksiinsa puutteiden sijasta. Näitä vahvuuksia ovat muun muassa maaseutumainen asuminen, rauhallisuus, luonnon läheisyys, hyvä peruspalvelutarjonta, hyvä tonttitarjonta ja seutukunnan positiivinen julkisuuskuva, vain muutamia mainitakseni. Myös potentiaalisten muuttajaehdokkaiden kartoittaminen on tärkeää, jotta voimavaroja osataan kohdistaa oikeisiin henkilöihin ja ryhmiin. Muuta meille –hankkeessa keskityttiin seutukunnassa jo työssäkäyviin ihmisiin, joille muuttaminen Raahen seutukuntaan on todennäköisempää kuin niille, jotka asuvat ja työskentelevät seutukunnan ulkopuolella.

Lähteet

Kunnat vuonna 2030. *Kuntapuntari* 2001: 5. Oy Edita Ab.

Leinamo, K. (2003). *Maaseudun kutsu – näkemyksiä eläkeläisten maallemuutosta ja kakkos asumisesta*. 81 s. Levón-instituutti, n:o 106. Vaasan yliopisto, Vaasa.

Nivalainen, S. (2002). *Maallemuuttajat – millaisia he ovat?* Pellervon taloudellisen tutkimuslaitoksen työpapereita n:o 59. 44 s. Pellervon taloudellinen tutkimuslaitos, Helsinki.

Internetlähteet

<http://hosted.kuntaliitto.fi/skriptit/tilastot/kuntakortti2.asp>

Ihmisten maaseutu – tahdon maaseutupoliitiikka 2000 (Maaseutupoliittisessa kokonaisuohjelmassa vuosille 2001-2004).

http://www.mmm.fi/maatalous_maaseudun_kehittaminen/ytr/maaseutupoliittinen_kokonaisuohjelma/osa1.pdf

http://www.mmm.fi/maatalous_maaseudun_kehittaminen/ytr/maaseutupoliittinen_kokonaisuohjelma/osa2.pdf

Nouseva rannikkoseutu ry:n kehittämisohjelma 2007-2013.

http://www.nousevarannikkoseutu.fi/mp/db/file_library/x/IMG/31489/file/Kehittamisohjelma72res.pdf

Voimaa kuin pienessä kylässä! 2003 (Valtakunnallisessa kylätoimintaohjelmassa vuosille 2003-2007). <http://www.maaseutuplus.fi!/view!/id738>

www.maallemuutto.info

Tilastot

Tilastokeskus. Alueella työssäkäyvät 31.12.2002 muuttujina Seutukunnat_2004, Asuinkunta ja Toimiala.